

Μαθηματικά: δημοκρατία και φιλοσοφία

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΤΣΟΥΛΙΑ

Τα μαθηματικά έχουν πολλές ιδιαιτερότητες. Υπάρχουν δύο βασικές αντιλήψεις, οι οποίες εμφανίζονται μεν αντιτιθέμενες αλλά έχουν τελικά συγκλινοσες επιρροές.

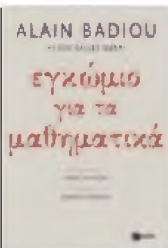
Συγκεκριμένα, από τον επιστημονικό κόσμο των μαθηματικών εκδηλώνεται μια διάθεση «αριστοκρατική», ενώ από μεγάλο μέρος της κοινωνίας υπάρχει ευρεία προκατάληψη, που παίρνει τη μορφή μιας στάσης αρνητικής απέναντι στα μαθηματικά θεωρώντας πολύ δύσκολη υπόθεση την εκμάθησή τους.

Η πραγματικότητα, ωστόσο, είναι πιο απλή. Τα μαθηματικά είναι η βάση της επιστημονικής αλλά και της φιλοσοφικής σκέψης. Συνδέονται με τον πυρήνα της λογικής και του ορθολογισμού. Μπορεί ο φορμαλισμός, ο έντονος συμβολισμός και τελικά η ιδιαίτερα εξειδικευμένη γλώσσα τους να αποτελούν ένα ιδιαίτερο –και ίσως περίκλειστο– σύμπαν.

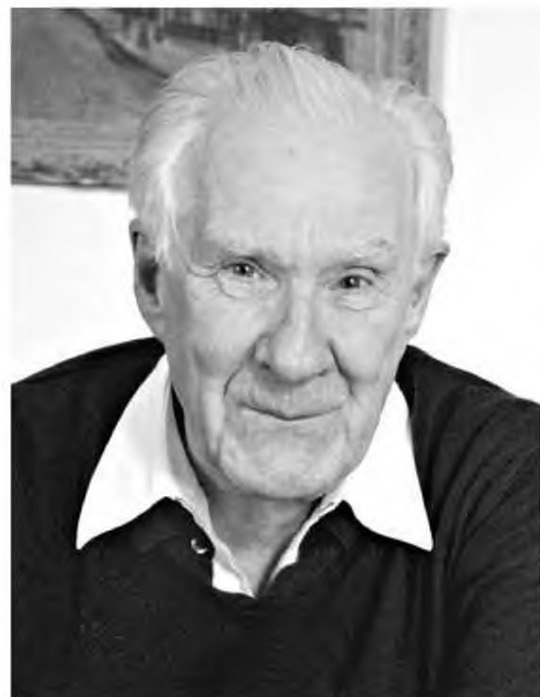
Αυτό, όμως, που τελικά καθορίζει τη σχέση μας με τα μαθηματικά –κατά τη γνώμη μου– είναι ο βαθμός της πνευματικής ετοιμότητας και της συναισθηματικής μας τάσης. Με άλλα λόγια, διαθέτουμε την έφεση και τον πόθο να γνωρίσουμε έναν θαυμαστό κόσμο, που μας δίνει τα εργαλεία για την καλύτερη δυνατή ερμηνεία της φύσης και της πραγματικότητας;

Και οφείλουμε να δούμε τις ρίζες τους για να κατανοήσουμε τη σπουδαιότητά τους. Ο Alain Badiou, φιλόσοφος των καιρών μας, έχει μελετήσει με πολύ επιμελή τρόπο τη γενεαλογία αυτής της επιστήμης.

«Τα μαθηματικά συγκρότησαν πολύ νωρίς, ήδη από την αρχαία Ελλάδα, ένα σύμπαν στο οποίο κάποια πράγματα θεωρούμενα αληθή, αποδεδειγμένα, κυκλοφορούν υπό τον όρο της επικύρωσής τους και της αποδοχής τους από την κοινότητα των ανθρώπων που είναι “γνώστες του αντικειμένου”, και όχι ως απλή πράξη μιας αυθεντίας που προκύπτει από το ότι ο μαθηματικός αποκαλείται μαθηματικός. Ο μαθηματικός, αντίθετα, είναι εκείνος που εισάγει για πρώτη φορά

ALAIN BADIOU με τον GILLES HAERT
Εγκώμιο για τα μαθηματικά
Μετάφραση: Φώτης Σιατίτσας
Επιμέλεια Δημήτρης Βεργέτης
Σελ. 128
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Αλέν Μπαντιού, ο σημαντικότερος εν ζωή στοχαστής

Ο συγγραφέας μέσα σε λίγες, συμπυκνωμένες αλλά και πολύ εύκολα προσλήψιμες, σελίδες δίνει με πειστικό τρόπο την ανάγκη, την επιδραστικότητα αλλά και την ομορφιά των μαθηματικών

με πειστικό τρόπο την ανάγκη, την επιδραστικότητα αλλά και την ομορφιά των μαθηματικών. Θεωρεί δε ότι η φιλοσοφία –με δεδομένο ότι ανοίξε τους δικούς της ορίζοντες από τα μαθηματικά– οφείλει να έχει μόνιμη και αγαστή σχέση μαζί τους. Και οι δύο είναι καθολικές επιστήμες, που διερευνούν τα πεδία του «Εί-ναι», που αναφέρονται στις βασικές έρευνες για όλους τους ανθρώπους, που τροφοδοτούν το σύνολο του Στοχασμού. Είναι μια σχέση που δεν μπορεί να διαρραγεί. Μας καλεί σε έναν συνεχή διάλογο μαζί τους.

«Καταρχάς η ιστορία των μαθηματικών, την οποία πρέπει να αφηγηθούμε με τρόπο ζωντανό, ενσάρκωμένο, και όχι στηριζόμενοι σε μια συστηματική και πληκτική έκθεση των αποτελεσμάτων. Να μην αρκεστούμε απλά στα αποτελέσματα, ούτε καν κατά προτεραιότητα στα αποτελέσματα, αλλά στο ενδιαφέρον του πράγματος ως αινιγματος εντέλει λυμένου, μετά από πολλές περιπέτειες. Είναι συναρπαστικό να κατανοήσουμε γιατί και πώς βρέθηκε ένα μικρό ελληνικό θεώρημα, σε ποιες συνθήκες, σε τι χρησίμευσε, τι απέγινε στη συνέχεια, πώς σχολίασαν οι φιλόσοφοι... Όπως το περίφημο παράδειγμα που χρησιμοποιεί ο Πλάτωνας στον διάλογο “Μένων”: Πώς να κατασκευάσουμε ένα τετράγωνο του οποίου το εμβαδόν είναι το διπλάσιο εκείνου ενός δεδομένου τετραγώνου».

Συνιστώ να το μελετήσετε. Θα το αγαπήσετε. Θα νιώσετε όμορφα μαζί του. Και να το προτιείτε, κυρίως, στα παιδιά σας και στους φίλους σας και στις φίλες σας.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη, που εμφανίζεται για πρώτη φορά να εμπλέκεται στη γλωσσική μας εκφορά και να εμφανίζεται συναγωνιστική αλλά και ανταγωνιστική στην ίδια τη σκέψη μας, στηρίζεται στους αλγορίθμους. Τα μαθηματικά παντού...

μία καθολικότητα, τελείως απαλλαγμένη από κάθε μυθολογική ή θρησκευτική προϋπόθεση, και που δεν παίρνει πλέον τη μορφή της αφήγησης αλλά εκείνη της απόδειξης».

Τα μαθηματικά συνδέονται με τη δημοκρατία και με τη φιλοσοφία. Ο Καντ, όπως και ο Καρτέ-

σιος και ο Σπινόζα, θεωρεί ότι τα μαθηματικά, από τη στιγμή που επινοήθηκαν από τον Θαλή, ανοίγουν την περίοδο της επιστήμης. Είναι, λοιπόν, απόλυτα καθοριστικός ο ρόλος τους. Και φυσικά αυτό δεν αφορά το παρελθόν και μόνο. Αντίθετα, ο σύγχρονος πολιτισμός μας –ιδιαίτερα στην τεχνολογική του πλευρά– είναι διαποτισμένος με τις όλο και πιο νέες κατακτήσεις του.

Έχει ιδιαίτερη σημασία να μην αποκόψουμε τη σχέση μας μαζί τους μετά τη σχολική και εκπαιδευτική μας διαδρομή. Αρκεί να σκεφτούμε τις αιχμές του σημερινού πολιτισμού μας. Όλος ο ψηφιακός κόσμος στηρίζεται στο περίφημο ζευγάρι (0,1) με όλες του τις δυνατότητες που εκδιπλώνει. Αλλά και η Τεχνητή Νοημοσύνη, που εμφανίζεται για πρώτη φορά να εμπλέκεται στη γλωσσική εκφορά και να εμφανίζεται συναγωνιστική αλλά και ανταγωνιστική στην ίδια τη σκέψη μας, στηρίζεται στους αλγορίθμους. Τα μαθηματικά παντού...

Ο συγγραφέας μέσα σε λίγες, συμπυκνωμένες αλλά και πολύ εύκολα προσλήψιμες σελίδες δι-

ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ
αυτήν δεν τη φτιάχνουν επαγγελματίες κριτικοί βιβλίου. Γράφεται από αναγνώστες που απευθύνονται σε αναγνώστες για να τους μιλήσουν για κάποιο βιβλίο που τους συνεπήρε. Αν θέλετε να μοιραστείτε όσα νιώσατε διαβάζοντας ένα βιβλίο, στείλτε το κείμενό σας (το πολύ 700 λέξεις) στο smatzorou@efsyn.gr